A társadalmi bajok bűnbakjai

Van-e „értelme” a halálbüntetésnek? Beszélgetés James E. Gallagher amerikai börtönlelkésszel

Milyen érzések töltik el azokat az embereket, akik a halálcellákban kivégzésükre várnak?

Csak évekkel a halálbüntetés kiszabása után végzik ki az embereket. A fellebbezési eljárás a Legfelső Bíróság döntésével ér véget. Amikor a foglyok megérkeznek a halálcellába, először nagyon félnek. Mihelyt megindul a fellebbezési eljárás, megnyugszanak, és megpróbálják megőrizni reményüket. Akárcsak a halállal szembesülő más emberek, ők is gyakran elfojtják a halál realitását. Tíz nappal a kivégzés előtt hozzák őket Greensville-be. Életük utolsó napjaiban még azok a foglyok is kérik lelkipásztori szolgálatomat, akik korábban nem tartottak rá igényt.

Miről beszélnek Önnel a halálcellában?

Sok rab Bibliát meg lelki irodalmat olvas, majd a halálról és az életről beszélgetnek velem. Kérdéseket tesznek föl a szentekkel kapcsolatosan, mert azok már meghaltak. Igen gyakran érdeklődnek más vallások iránt. Egy kétórás beszélgetés első felében többnyire vallási témákról, a második felében egyebekről beszélnek, például a sport vagy a filmek világáról. Nem akarnak életük minden pillanatában a halálra gondolni.

Mi vár az elítéltekre az utolsó napokban?

Mielőtt a fogoly megérkezik, összeállítják személyes tulajdonának listáját; dönthet arról, kinek adják majd át a dolgait. A foglyokat az egészségükkel törődő orvosok látogatják meg, illetve pszichológusok, akik a közeli halál által kiváltott stressz feldolgozásában segítik őket, továbbá olyan lelkipásztorok, akikkel már korábban kapcsolatot alakítottak ki. Egy felügyelő, akik éjjel-nappal megfigyelés alatt tartja őket, minden látogató nevét rögzíti az ún. Death watch book-ban („Halálmegfigyelési könyv”). A kivégzésen aztán a rab által kiválasztott két lelkipásztor, családtagok, a média képviselői és tanúk vannak jelen. Az elítélteket manapság többnyire méreginjekcióval ölik meg. Gyorsan rákötözik őket egy ágyra; az első injekció altató, a következők fecskendezik be a halálos mérget.

Emlékszik-e a kivégzettek utolsó szavaira?

Egyesek haragos szavakat kiabálnak a kormányzóra, amiért nem kegyelmezett meg nekik; mások kifejezik bánatukat, hogy bajt okoztak egy családnak, és a társadalom bocsánatát kérik. Ismerek olyan férfiakat, akik verset adtak elő kivégzésük előtt; Eddie Fitzgerald például buddhista békeköltemény olvasott fel. Timothy Bunch úgy vélte, hogy a társadalom reformra szorul a tekintetben, hogyan bánik a gyerekekkel, a nőkkel és a rabokkal. Roger Coleman és Joe Odell – akiknek a bűne vitatott volt – azt mondta, hogy Virginia ezen az estén ártatlan embereket öl meg.

Sokan élnek-e át valamiféle megtérés-élményt a halálcellában?

Ha megtérésen a szív megváltozását értjük, akkor minden rab megtérés-élményen megy át. Sok idejük van a töprengésre, és haláluk előtt rendbe akarják hozni lelküket.

Mi az Ön személyes véleménye a halálbüntetésről?

A halálbüntetés nem csupán valamilyen egyéni, hanem társadalmi baj szimbóluma is. Az Egyesült Államok a föld legcivilizáltabb országának tartja magát, egy-egy ember kivégzése azonban már nem kelt feltűnést. Már nem ellenzik olyan erősen a halálbüntetést, mint a múltban. A kivégzéssel az egész társadalom bűneiért büntetünk meg egyetlen embert. Ennek az embernek a halála után azonban még mindig ugyanazokkal a bajokkal állunk szemben. A halálbüntetés abban segít minket, hogy elfojtsuk azt a lelki újratájékozódást, amelyre oly nagy szükségünk lenne. Nem vesszük tekintetbe, hogy a halálcellák lakói sokszor problematikus családi körülmények közül jönnek. Ahelyett hogy kivégezzük ezeket az embereket, olyan javulási programokat kellene felkínálnunk nekik, amelyek lehetővé tennék rehabilitációjukat. Az amerikai püspökök már régóta ellenzik a halálbüntetést, rámutatva az emberi élet szentségére. Az élet melletti elkötelezettség a halálcellákban lakó emberek védelmét is magában foglalja. Ezért erősen reménykedem abban, hogy eltörlik a halálbüntetést, és általános börtönreformot hajtanak végre.

James E. Gallagher (sz. 1952) a washingtoni Amerikai Katolikus Egyetemen tanult teológiát, 1987-ben szentelték pappá a richmondi (Virginia) egyházmegye számára; börtönlelkész és Petersburg egyik katolikus plébániájának papja.

Forrás: Publik-Forum, 2001/6

USA: Szemet szemért!

Az amerikai legfelső bíróság a hetvenes években először alkotmányellenesnek minősítette a halálbüntetést, majd ismét engedélyezte. Csaknem tízéves moratórium után 1977-ben lövészkommandó végezte ki Utahban *Gary Gilmore*-t. Azóta 38 szövetségi államban vezették be újból a halálbüntetést. Ezzel szemben Columbiában és további tizenkét államban nem hoznak halálos ítéletet.

1977 és 1999 között 546 embert végeztek ki az USÁ-ban, a legtöbbet Texasban és Virginiában. Az 1999-es év meghozta a rekordot mintegy száz kivégzéssel. A tendencia emelkedik. Az elítéltek között csak három nő volt. Még fiatalkorúakat és szellemi fogyatékosokat is halálra lehet ítélni. Jelenleg több embert végeznek ki az Egyesült Államokban, mint Iránban, Szaud-Arábiában, Vietnamban, Afganisztánban, Kubában és Szíriában. A kivégzéshez a következő módszereket használják: méreginjekció, villamosszék, mérgesgáz, lövészkommandó és akasztófa. A tervezett eddigi csúcspont: *Timothy McVeight* kivégzésének televíziós közvetítése (őt azért ítélték halálra, mert Oklahoma Cityben felrobbantott egy épületet, amelynek romjai között 168 ember lelte halálát).

II. János Pál pápa több alkalommal is rámutatott, hogy az emberi méltóság melletti keresztény elkötelezettségnek magában kell foglalnia a halálbüntetés ellenzését is. USA-beli látogatása során 1999. január 27-én kegyetlennek és szükségtelennek nevezte a halálbüntetést.